

עומק הפשט

בס"ד, יום ג' פרשת נח ל' תשרי תשע"ט, גיליון נושא, בענין העומד על הפרק.

בירורי הלכה ופסקי דין אקטואליים, מפי גדולי ופוסקי הדור שליט"א. לעורך לב המעיין, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

גליון נושא:

'פסי רכבת שנבנו בשבת'

ופרצו חומות מגדלי

בשנים האחרונות, לצערנו נפרצו פרצות חמורות בחומת השבת בארץ ישראל, הרבה פרויקטים ציבוריים נבנים תוך חילול שבת מחפיר. בכמה חלקים חדשים של תוואי 'רכבת ישראל' (בקו הרכבת החדש המחבר

בס"ד, ימי החנוכה תשע"ח

פסק הלכה

אוי מה היה לנו, שמשנאי התורה נשאו ראש, לבצע עבודות ציבוריות ברשות הרבים בעיצומה של שבת קודשנו באמתלאות שוא ומדוחים, אין זאת אלא שעלינו לחזק בדקי הבית בתוככי המחנה פנימה, ולהתבונן היטב אם בשלנו הסער הזה,

ועל העבר - הרי שעפ"י ההלכה חל איסור ליסע בקוי הרכבת שנשללו בשבת קודש (עבודות חפירה, הנחת פסים, וכדל'), וכל זאת עד שיסתמו את כל החפירות שנעשו בשבת ויבטלו את יישור הקרקע וכל שאר עבודות הבנייה והנחת פסים אשר נעשו בשבת רח"ל, ויעשו את כל העבודות מחדש בחול.

ועד אז האיסור בעינו עומד עפ"י ההלכה, הן מחמת חילול השם, הן מחמת מסייע ביד עוברי עבירה, ולדעת הרמב"ם והרבה פוסקים גם מחמת איסור הנאה ממלאכת שבת בפרהסיא.

המכתב שפורסם בעיתון 'המודיע'

חווה"מ סוכות תשע"ט

החותמים בצער ובכאב

 נאום משה מרדכי קארפ	 נאום יצחק רבאבי	 נאום יוסף ליברמן
 נאום יעקב שכנוי	 נאום אברהם דב ליון	 נאום שלמה מחפור
 נאום פנחס שפירא	 נאום עזרס פריד	 נאום מרדכי היילפרין

אברהם צבי הכהן

רב "קהל חסידים" שיכון ה'
דומ"צ ור"ם בעיה"ק בני ברק

דרשת שבת שובה תשע"ח - חלק ההלכה

מעשה שבת בשימוש ברכבת הנוסעת על פסים שנבנו בשבת
ע"י ישראל רח"ל

אלא הדעת נותנת, דמשום זה היה די לאסור בכדי שיעשה, ואין צורך לחייבו לעקור הנטיעה שלא יהנה ממנה כלל, ועל כרחק דמה שחייבוהו לעקור הוא משום קנס, ולא רק כדי שלא יהנה מן העבירה. ולכן עכ"פ אחר שעבר שיעור בכדי שיעשה, אין לאסור אף במה שאפשר ליהנות ממנו רק לאחר השבת, אלא משום קנס, ושפיר שייך לומר סברתנו הנ"ל, דבכה"ג שאין הקנס פוגע אלא בשותמ"צ, לא גזרו.

וכיון שמדובר בנושא הנוגע להרבה מאד אנשים מאחב"י, ויש בזה בוודאי כמה וכמה פעמים גם ענין של הפסד ממון וטירחה גדולה וצורך גדול, כחא דהיתרא עדיף, ויצאו דברינו בהיתר.

ויה"ר שהשי"ת יגדור פרצות עמו, וישמרו כל ישראל את השבת, ואז יקויים בנו מאז"ל, דמיד נגאלים בעגלא דידן, אמן ואמן.

ימי הרחמים והסליחות תשע"ז

מבאר שבע לדימונה וברכבת החדשה המהירה מירושלים לתל-אביב), עבדו בהכנות לפסי רכבת בשבת קודש. גם בבניית הרכבת הקלה בגוש דן, מחללים שבת בריש גלי.

אוי לנו, שבהרבה פרויקטים ציבוריים, יום השבת נהפך ליום השיפוצים במדינה רח"ל, כמו הגשר החדש מעל נתיבי איילון בתל-אביב, ועוד. הנושא עלה לדיון כעת, כאשר בחול המועד סוכות תשע"ט נפתח לציבור הקו המהיר מירושלים נתב"ג, 3 חודשים ראשונים חינם בהזמנה מראש, ורבים שואלים האם מותר לנסוע.

גדולי פוסקי ההוראה כבר נדרשו לנושא, האם יש איסור מדינא להשתמש ברכבות אלו מדין מעשה שבת או לא, בגיליון זה נברר את הצדדים בקצרה, אין אנו באים להכריע להלכה מה לעשות, ולמעשה כל אחד ינהג כדעת רבותיו.

בעבודות של בניית הרכבת, קיימים שני סוגי עבודות אסורות: א. שוכרים חברה של גוים שהם מבצעים את עבודות הבניה. ב. עובדי הרכבת היהודים מבצעים בעצמם חלק גדול מהעבודות.

1. פועלים גויים ברכבת

מלאכת נכרי לישראל: כתב השו"ע (סימן רמד סעיף א) גוי שעושה מלאכה בשבת בשביל ישראל בקבלנות תמורת שכר קבוע מראש, מותר. טעם ההיתר מבאר המשנ"ב (ס"ק ב) שמחמת שהשכר קבוע, הגוי על דעת עצמו, עושה את המלאכה בשבת, כי הוא רוצה לגמור מהר, ודווקא כאשר אין לישראל קפידא שהגוי יגמור את העבודה למחרת, אבל אם קובע לו מלאכתו בשבת, אסור.

מראית העין: השו"ע מוסיף שגם בקבלנות באופן המותר, אין להניח לגוי לעשותו כאשר המלאכה במדינה או בתוך התחום, מפני הרואים שאינם יודעים שפסק עם הגוי שכר קבוע באופן המותר.

עוד נפסק בשו"ע (סעיף ג), שאם הגויים בנו לישראל בית בשבת, נכון להחמיר שלא יכנסו בו. וביאר המשנ"ב (ס"ק יט) שמדובר בקבלנות ובתוך התחום, שכל האיסור רק משום מראית העין ועל זה כתב השו"ע נכון להחמיר, אבל בשכיר יום אסור מדינא ולא רק נכון להחמיר, ואסור לו לעולם ולאחרים בכדי שיעשו.

המשנ"ב מסיים ומציין, לעיין במה שכתב להלן בסימן שכה ס"ק עג - שם הביא את שיטת הט"ז בשם הר"ן ועוד ראשונים, שגם בשכיר יום האיסור הוא רק בכדי שיעשו ורק בקבר החמירו שקבוע לעולם והוא פרהסיה, והסיק שבמקום הצורך אין להחמיר.

נמצא לגבי פסי הרכבת שנבנו בשבת, שאם הפועלים מקבלים שכר קבוע בקבלנות, מותר מעיקר הדין, ורק נכון להחמיר מפני מראית העין, וביותר מיקל האגרות משה (או"ח חלק ג סימן לה) בימינו שרובם בונים תמורת שכר קבוע, ואין חשש של מראית העין, ורק אם הפועלים עובדים כשכירי יום אסור.

בכדי שיעשו: לגבי חישוב הזמן של בכדי שיעשו, קבעו גדולי הוראה שליט"א, שהרי הם לא עובדים כל הזמן רצוף, וממילא אפשר לחשב את ה'בכדי שיעשו' גם במשך כל ימי השבוע, ועוד שהרי הרמ"א (סימן שכח סעיף ח) פוסק שאפשר לחשב את ה'בכדי שיעשו' גם בלילה, אפילו כשלא עובדים בלילה. אכן באיסור דאורייתא פוסק המשנ"ב (שם ס"ק מ) שאין לסמוך על כך.

מעדיפים בשבת: מנהלי רכבת ישראל מעדיפים שהעובדים יעבדו גם בשבת משיקולים שונים (אין צורך לחסום כבישים עמוסים, יתקדמו מהר בעבודתם, שלא יצטרכו להשבית את מכונת הכרייה הענקית) והרי מפורש במשנ"ב שאם סיכם עם הגוי שיעבוד בשבת אסור אפילו בקבלנות, ורק שיש היתר במקום הצורך, ולכן כאשר הוא צריך להגיע למקום חפצו נחשב מקום הצורך ומותר.

אמנם טען אחד מגדולי ההוראה שליט"א, שכיון שהשו"ע (סימן רמד) פסק שראוי להחמיר, ממילא גם בשעת הצורך יש להחמיר.

לצורך ציבור: סברא נוספת להקל, שהרי האיסור לעולם חל רק למי שנעשה המלאכה בשבילו, אבל לאחרים כל האיסור הוא רק בכדי שיעשו, וכאן שלא בונים את הרכבת ליחיד אלא לציבור, לא נאסר להם לעולם, כמבואר בבית יוסף (סימן שכה) שרק אם נעשה עבור ישראל מסוים נאסר עולמית. וכן דייק בתהילה לדוד (שם ס"ק לח) מדברי התוס' והרמב"ן ונוקט כך להלכה. ודן בזה בשו"ת דברי מלכיאל (חלק ד סימן ז).

עיריית
כ" בתמוז תשע"ח
פרשת השבוע קרה
מספרדיון "יאמר שמואל"
(שמואל א, י"א)
עלון מס' 168

בית מדרן

לע"נ מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל

הלכות הנאה מומעשה שבת

אם מותר לנסוע במהלך השבוע ברכבת שנועשו בה עבודות בשבת, יש דברים המסודרים לשיקול דעת של גדולי הדור, הנאה מומעשה שבת במחיד, ובשוגג, למבשל עצמו, ולאחרים, ולמי שנתבשל בשבילו, היכן אפשר להקל נגד מרן, אם מותר לספרדי לומר לאשכנזי שיעשה עבורו דבר שהם נוהגים בו היתר, ולהימך

למי מותר ולמי אסור לנסוע ברכבת

ט. בעפחות הרכבת שנעשו בשבת, אם הפועלים עצמם ישאלו אותנו, נפסק להם שאסור להם לנסוע ברכבת לעולם ועד, שהרי העושה מלאכה במיד אסור לו עולמית, אבל זה לא נאסר לצבור הרחב, שהרי המבשל במיד עבור אחרים, מותר לאותם אחרים במוצאי שבת, ולכן גם אם כוננת הפועלים הינה גם לצבור הרחב, אין לאסור לסלם את הרכבת בתנאה, והלכה למעשה, מותר לנסוע ברכבת בימי החול, גם כאשר ידע בבידור שברכבת זו נעשה חילול שבת. ראיתי בעיתון המודיע מודעה שחתמו עליה כמה רבנים מליגה ג' או ד' לא מגדולי הדור שאסור לנסוע ברכבת מפני שנעשו בה חילולי שבת, אבל מי שומע להם? וגם הם לא צודקים כפי שהסתברו. אלא אם כן יסאו גחלי החר וראו לזכון לאסור את הנסיעה ברכבת, כדי למנוע חילולי שבת בעתיד, בודאי שאז סלם צריכים להימנע ולא לנסוע ברכבת.

חובת המחאה

כ. כמובן שאנחנו מוחים בעפחות הרכבת בשבת, וצריך למחות בהם. שלא יבוא לומר שאמרת שמותר לעבוד ברכבת, חס ושלום! צריכים למחות באלו שעובדים בשבת בכבישים וברכבות, הם עושים עון גדול של חילול שבת בפרהסיא, ומל השאלה שלנו הינה אך ורק אם מותר לנסוע ברכבת ביום חול, ועל זה אמרנו שמותר.

לפעמים מצוה שלא לומר

ג. היו כמה רבנים שרצו שפרסם איסור על הנסיעה ברכבת ישראל, אבל אין לנו סח לאסור את הנסיעה ברכבת, אמנם יש להקדים שהם עושים שלא כהגון שעובדים בשבת, והרבות הראשית פנתה למי שצריך, ומחצו על העפחות הללו ודברו על זה, אבל לצערנו אנחנו עדיין בגלות, וצריכים להתפלל על הגאולה השלימה, שאז הכל יתנהל על פי ההלכה. אבל לעת עתה אותם מחללי שבת שהם כמו תינוקות שנשבו לא שומעים לו, ואם נפרסם שלא לנסוע ברכבת בכלל, מי ישמע לנו, רק הדתיים, וגם הדתיים אולי לא כולם ישמעו, אבל רוב הנוסעים לא דתיים ולא ישמעו לו, וכמש שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע, כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע (יבמות סה:).

מעשה הישב \ סימן א

סימן א

לנסוע עם הרכבת, שנוסעת על פסים שנעשו תוך חילול שבת מחפיר

לכבוד הרה"ג רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

יחד עם בית ישראל הזדעזעתי לשמוע שהנהלת רכבת ישראל באישור השלטונות הפכו את יום השבת ליום שיפוץ, והם משפצים ומתקנים את המסילות, וגם מחליפים מסילות רכבת הצריכות תיקון.

אני כמשתמש קבוע ברכבת, רציתי לשאול, האם מותר לי להמשיך להשתמש ברכבת, או שמא כיון שחלק מהמסילות שהרכבת נוסעת עליהם נעשו בשבת, אם כן יש בזה הנאה ממעשה שבת, וכיון שאסור ליהנות ממעשה שבת, אם אכן יתברר שמסילות אלו שאני נוסע עליהם נעשו בשבת, האם יהיה אסור לי להמשיך לנסוע ברכבת.

כמו כן ברצוני לשאול, ששמעתי שגם את הרכבת הקלה שחופרים כעת את המנהרות שהרכבת תסע שם, האם יהיה בעתיד מותר לנסוע ברכבת הקלה, או שמא כיון שחפירת המנהרות נעשו בשבת, יהיה אסור לנסוע ברכבת זו, כדי שלא ליהנות ממעשה שבת?

תשובה

אולי יש מקום להקל לנסוע ברכבת, אך ראוי ליראי ה' להמנע מלנסוע ברכבת, ובפרט שזה מקום סכנה, ואיך יבקש רחמים בתפילות הדרך שישמור עליו, כאשר הפסים נעשו תוך חילול שבת.

אחת מתחנות הרכבת החדשות

יש מפקקים בדימוי הרכבת לדברי הבית יוסף, כל סברת הבית יוסף שייך רק בקבר, שמיועד לאדם פרטי, וכאשר אינו מיועד לאדם מסוים, לא נאסר. אבל רכבת במהותה מיועדת לכלל הציבור, ונעשה באופן מיוחד עבור כל נוסעי הרכבת, ומה בכך שרבים הם.

בטל ברוב: סברא נוספת להקל, שהרי רק חלק מהעבודות נעשו בשבת אבל רוב העבודה נעשתה ביום חול, ואם כן המעשה שבת האסור, בטל ברוב המותר.

אכן בשו"ת האלף לך שלמה (אורח חיים סימן צז) כתב שאין להתיר מכח הסברא הזו, ומכמה טעמים:

- א. דווקא כאשר האיסור הוא מצד הדין שייך לומר ביטול ברוב, אבל מעשה שבת האיסור הוא מחמת שקנסו אותו, ולגבי קנס אין הבדל אם נבנה כל הבית בשבת, או רק חלק ממנו.
- ב. השו"ע אסר בבית למרות שוודאי שרק חלק ממנו נבנה בשבת כי לא יכול להיות שכולו נבנה ביום אחד, ובכל זאת לא הקילו משום ביטול ברוב. (העירו, אולי השו"ע מדבר באופן שכולו נבנה בשבת).
- ג. אי אפשר להתיר מטעם ביטול, כי הוא גר בכל הבית ביחד.

לא ניחא ליה: הג"ר אברהם צבי הכהן שליט"א העלה סברא להיתר, מצד שלגבי השומרי שבת העבודה בשבת 'לא ניחא ליה', ומבואר ברמ"א (סימן רמד סעיף ג) ובמשנ"ב (ס"ק כב) שמספיק מחאה, וכאן הרי מחו בעובדי הרכבת. מאידך, הרי כלל נוסעי הרכבת - חילונים מחללי שבת, או גויים, ניחא להם שיעבדו בשבת, בכדי לזרז את גמר העבודות, והפועלים עושים גם לצרכם, ויש לדמות מציאות זו, למה שמצאנו בשו"ע (סימן רעו סעיף ב) לגבי גוי שעושה מלאכה לצרכו ולצורך יהודי, והכריע בביאור הלכה (שם) שהסומך להקל בזה אין למחות בידו.

2. פועלים יהודיים ברכבת

מעשה שבת: לגבי מעשה שבת של ישראל נפסק בשו"ע (סימן שיח סעיף א) העושה מלאכה בשבת במזיד, אסור לו ליהנות ממנה לעולם, משום קנס דרבנן, ולאחרים מותר במוצאי שבת מיד. בשוגג אסור לכולם עד מוצאי שבת.

דעת המג"א (ס"ק ב), שגם לאחרים שנעשה עבורם נחשב 'לו', כמו שמצינו בשו"ע (יו"ד סימן צט סעיף ה) לגבי אדם שביטל איסור לכתחילה עבור חברו שנאסר עליו. אולם דייק מדברי הבית יוסף, וכן פוסק המשנ"ב (ס"ק ה) שההיתר לאחרים במוצאי שבת, הוא אפילו למי שהמלאכה נעשתה בשבילו, ולא חוששים שיבוא לבקש מחבירו שיעשה לו מלאכה בשבת, ועוד שחבירו לא יסכים לעבור על איסור, שאין אדם חוטא ולא לו.

ישראל מומר: ידוע מה שהסתפק הפרי מגדים (סימן שכה אשל אברהם אות כב) וצידד לומר, שבישראל מומר אין היתר למוצאי שבת לאחרים, ונאסר גם לאחרים לעולם, כי שם לא שייך הטעם שלא יחטא, שהרי הוא מומר. וכתב הכתב סופר (או"ח סימן נ) שמסעדה שבישלו אוכל ליהודים בשבת, אסור לכל אורחי המסעדה שהתבשל עבורם. שהרי דעת המגן אברהם (בתחילת דבריו) שהאדם שעושה עבורו נחשב 'לו', וגם הבית יוסף מודה שבאופן הזה אסור, כי במומר נאסר גם לאחרים לעולם שיש חשש שישמע לו, ועוד שכל ההיתר הוא רק במעשה שבת באקראי, ולא במי שעושה בקביעות את יום השבת כיום חול. והמנחת יצחק (חלק ג סימן עט) נוקט להלכה את דבריו.

ואם כן הפועלים היהודים שבונים את הרכבת עבור אחרים, שעושים מלאכה במזיד עבור אחרים, יש לאסור את מלאכתם לעולם, על כל מי שנבנה בשבילו.

כשלא יודעים: למרות האמור, עדיין יתכן להתיר, שהרי מצינו בט"ז (יורה דעה סימן צט ס"ק י) שהביא בשם המהרש"ל לגבי אדם שעבר וביטל איסור לכתחילה עבור אחרים, שדוקא אם ידעו ונוח להם שיבטל עבורם נאסר עליהם, אבל אם לא ידעו שהוא מבטל בשבילם לא נאסר עליהם. ונחלק עליו בהגהות הגאון רבי עקיבא איגר (שם סעיף ה'), על פי הדיוק משו"ת הריב"ש (סימן תצח), שגם אם לא ידע האדם שנעשה עבורו, נאסר, אם המבטל התכוון לבטל בסתם עבור כל מי שירצה לקנות.

נמצא בפועלי רכבת ישראל שהם מזידים, ועושים עבור כל מי שירצה לנסוע ברכבת, גם עבור החילונים שניחא להם בחילול שבת, וגם בשביל החרדים שלא ניחא להם בחילול שבת, לכאורה תלוי במחלוקת רעק"א וריב"ש.

תינוקות שנשבו: יתכן לתלות את הנדון, בשאלה הידועה האם החילונים בזמננו נחשבים כתינוקות שנשבו, וממילא אין דינם כמזידים אלא כשוגגים, או דינו גרע משוגג ואפשר דלא אסרו חז"ל באופן כזה. והסתפק בזה בחוט שני (שבת פרק כב הערה יט), והניח בצ"ע.

נחלקו גדולי הוראה שליט"א, לגבי הכרעת החזון איש (יו"ד סימן ב), שהחילונים בזמננו דינם כתינוקות שנשבו, האם נחשבים 'תינוקות שנשבו' לגבי כל דיני התורה, וגם לגבי 'מעשה שבת' דינם כמעשה שבת בשוגג, או באונס. או דלמא כל סברת החזון איש נאמרה במסוים לגבי הדין של 'מעלים ולא מורידים', אבל לגבי 'מעשה שבת' דינם כמזידים שהרי בשאט נפש עוברים במזיד על איסורי מלאכה בשבת קודש, למרות מחאת היראים, והפעולה המעשית שלהם היא פעולה של מזיד, שעושים את יום השבת כיום חול, רח"ל.

גם אם החילונים מוגדרים כמזיד, ניתן לצרף את שיטת הגר"א (שם) שפסק כר"מ שבמזיד אסור לכולם עד מוצאי שבת, ובשוגג מותר מיד לכולם. והכריע המשנ"ב (ס"ק ז) שבמקום הצורך ניתן לסמוך על זה בבישול בשוגג. ודייק הגר"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל (שמירת שבת כהלכתה פרק סו הערה קסט) מלשון המשנ"ב, שרק בשוגג יש לסמוך על הגר"א ולא במזיד, ואם כן אינו מתיר את הרכבת. ויש דוחים דיוק זה, ופירשו שכוונת המשנ"ב לסמוך על הגר"א גם במזיד, ואם כן הרכבת מותרת למוצאי שבת.

3. דעת גדולי הדור

אסור לנסוע: בחנוכה ה'תשע"ח פורסם 'קול קורא' (מצו"ב), פסק הלכה שחתמו עליו כמה פוסקים וביניהם הגר"ר משה מרדכי קרפ שליט"א, הגר"ר יוסף ליברמן שליט"א, ועוד רבנים, ש'על פי ההלכה, חל איסור לנסוע בפסי הרכבת, שנסללו בשבת קודש' 'הן מחמת חילול ה', הן מחמת מסייע ביד עוברי עבירה, ולדעת הרמב"ם ועוד הרבה פוסקים, גם מחמת איסור הנאה ממלאכת שבת בפרהסייה'.

סמך לדבריהם, בפסק שכתב הגר"ר שמואל הלוי וואזנר זצ"ל (שו"ת שבט הלוי חלק ד סימן לא ס"ק ג) 'אם ידוע ומפורסם שנעשה בחלול שבת וכו', מן הדין יש להחמיר שלא ליהנות ממנו'.

מותר לנסוע: לדעת הגר"ר יצחק יוסף שליט"א (בית מרן גיליון 168) מותר לנסוע ברכבת, אף שמלאכת הפועלים מוגדרת כמזיד ולא שוגג, מכל מקום בשעת הדחק ניתן לסמוך על הפוסקים כר"מ שגם במזיד מותר מיד במוצאי שבת. וכן הגר"ר אברהם צבי הכהן שליט"א (דרשת שבת תשובה תשע"ח - חלק ההלכה, מצו"ב ציטוט) מצדד להתיר בדיעבד את השימוש ברכבת, כיון שלציבור שומרי שבת 'לא ניחא להו' בעשיית המלאכה. וכן שמעתי מגדולי הפוסקים שליט"א שהתירו, מטעם שלהלכה נוקטים כשיטת הר"ן שרק בקבר אסור ולא בבית, ועוד שהמלאכה לא נעשתה עבור אדם מסוים, ועוד שהמשנ"ב מתיר לסמוך על הגר"א שהלכה כרבי מאיר, ועוד כמה טעמים. עוד נימוקים להתיר במאמרו הנפלא של הגר"ר שלמה זעפרני שליט"א, פורסם בקובץ 'בהתאסף'. וכן דעת הרב רובין שליט"א בעל מחבר ספר ארחות שבת (בשיעור בין קבלת שבת למעריב פרשת נח תשע"ט), שלמעשה מותר לנסוע ברכבת.

ראוי להחמיר: הגר"ר יצחק זילברשטיין שליט"א (ווי העמודים חוברת 48, מדור מעשה חושב סימן א) פסק 'אולי יש מקום להקל לנסוע ברכבת, אך ראוי ליראי ה' להימנע מלנסוע ברכבת, ואפילו אם ימצא היתר, יש בזה חילול ד'. ובפרט שזה מקום סכנה, ואיך יבקש רחמים בתפילת הדרך שישמור עליו, כאשר הפסים נעשו תוך חילול שבת'.

צריך עיון: הגר"ר ניסים קרליץ שליט"א (חוט שני שבת חלק א פרק כב אות טו) כתב 'צריך עיון מהו ההיתר להשתמש בבנין או גשר שבנו אותו במזיד בשבת, ואפשר דאין אדם יכול לאסור את הקרקע המיועד לשימוש הציבור'.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. מלאכת גוי: גוי העושה מלאכה ליהודי, ולא התנה עמו שיעשה בשבת, מותר, ואם עושה בפרהסייה נכון להחמיר. לדעת האגרות משה בימינו מצוי שעושים בקבלנות ואפשר להקל.
- ב. כשהגוי מקבל שכר לפי יום, או כשהיהודי התנה איתו שיעבוד בשבת, המלאכה נאסרת למי שנעשה עבורו לעולם, ולאחרים עד שיעבור זמן 'בכדי שיעשו', והכרעת המ"ב להקל במקום הצורך, גם למי שנעשה עבורו.
- ג. מלאכת ישראל: ישראל שעשה מלאכה האסורה בשבת, לדעת השו"ע - במזיד אסורה לו לעולם, ולאחרים מותר למוצאי שבת מיד. בשוגג אסור לכולם עד מוצאי שבת. אך לדעת הגר"א - במזיד אסור לכולם עד מוצאי שבת, ובשוגג מותר מיד לכולם. ישראל מומר שעושה עבור אחרים, יש אומרים שהמלאכה אסורה עליהם לעולם. נחלקו האחרונים כאשר האחר לא ידע שעושים בשבילו ולא ניחא לו במלאכה.
- ד. לדעת הסוברים שחילוני דינו כ'תינוק שנשבה', יש להסתפק האם נחשב 'מעשה שבת' בשוגג, או שדינו כעושה במזיד.
- ה. פסי הרכבת: ג' שיטות - יש שפרסמו ב'קול קורא' לאסור את הנסיעה ברכבת עד שיבטלו את מה שנעשה בשבת באיסור (מעשה שבת, נעשה בפרהסייה, חילול ד', ועוד טעמים). ויש שהתירו (שהמלאכה לא נעשתה עבור אדם מסוים, לציבור שומרי שבת 'לא ניחא להו' בעשיית המלאכה, ועוד טעמים). ויש שהורו שמצד הדין מותר, אך נכון להחמיר.
- ו. אף שרק חלק מהמלאכה נעשתה בשבת, אין האיסור מתבטל בחלק ההיתר, מכמה טעמים. ❖